

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar na Sodišču Evropske unije ob predaji slovenskih umetniških del

Sodišče Evropske unije, Luksemburg, 26. oktober 2023

Velja govorjena beseda!

*Spoštovani predsednik Sodišča EU Koen Lenaerts,
spoštovani sodniki sodišča,
gospe in gospodje,*

v čast mi je, da danes kot predsednica Republike Slovenije lahko stojim pred vami in praznujem dve stvari, ki sta mi pri srcu – pravno državo in umetnost.

Še posebej sem vesela, da lahko govorim v državi, ki ima posebno mesto v srcu Evrope – v Luksemburgu. Kot ustanovna članica Evropske skupnosti in sedež Sodišča EU je Luksemburg že od samega začetka v ospredju evropskega povezovanja ter uteleša bistvo nadvse evropskega naroda.

Govoriti o pravni državi in umetnosti je v teh težkih časih zelo pomembno.

Spoprijemamo se z večplastno krizo, ki preizkuša same temelje, na katerih je bila zgrajena naša Unija. Od vojn na naših mejah, porasta umetne inteligence, porasta populizma in simplicizma, torej ponujanja preprostih odgovorov na zapletena vprašanja, do izzivov, s katerimi se spoprijemamo pri največjem izzivu našega časa – podnebnih spremembah in njihovih posledicah.

Vojna, ki poteka v Ukrajini, in oboroženi spopadi na Bližnjem vzhodu jasno opozarjajo na krhkost miru in varnosti v naši regiji in širše.

Svoboščine, ki jih uživamo danes, niso samoumevne, zato moramo varovati in braniti načela in temeljne vrednote, na katerih temelji Evropska unija.

Te vrednote, kot so prevlada pravne države, spoštovanje človekovih pravic in solidarnost, niso zgolj abstrakcije, temveč so življenjska sila naše skupne identitete Evropejcev.

Spodjedanje teh vrednot v katerem koli delu naše Unije ogroža celovitost celotnega projekta. Naša odgovornost je, da jih varujemo.

Predvsem pa, da varujemo pravno državo, nadvlado prava EU in avtoriteto Sodišča.

Popolno in pravočasno izvajanje sodb Sodišča je temelj pravne države ter absolutna dolžnost držav članic. Slovenija spoštuje prizadevanja sodnikov in predsednika Sodišča Lenaertsa za ohranitev odličnosti in strokovnosti ter poštenosti in veljave te ključne institucije EU.

V evropskem mehanizmu pravne države in letnem poročilu o pravni državi vidimo veliko vrednost.

Med izzivi, s katerimi se Evropska unija spoprijema v času vojne v Ukrajini in vse hujših oboroženih spopadov na Bližnjem vzhodu, so tudi izzivi, kako ohraniti nekatere temeljne dosežke EU, med katerimi je tudi načelo odprtih meja schengenskega režima.

Pri izvajanju sporazuma, ki nosi ime po luksemburški vasi, se prav zdaj spoprijemamo z nekaterimi težavami, ko vse več držav ob upravičenih varnostnih pomislekih opušča schengenski režim. Močno verjamem v temeljno načelo odprtih meja – moje prvo dejanje v vlogi predsednice je bilo odprava mejnih kontrol na slovensko-hrvaški meji – in resnično upam, da so te nove politike res le začasni ukrepi.

Schengenski režim je eden od temeljev evropskega povezovanja ter spodbuja odprtost in sodelovanje med državami EU.

Zavezanost Evropske unije pravni državi, človekovim pravicam in humanitarnemu pravu mora segati tudi prek naših meja.

Gospa in gospodje,

deset let sem delala kot slovenska informacijska pooblaščenka in aktivno sem sodelovala pri pripravi Splošne uredbe o varstvu podatkov. Splošna uredba o varstvu podatkov je bila prelomna zakonodaja, ki je državljanom omogočila, da pridobijo nadzor nad svojimi podatki.

Splošna uredba o varstvu podatkov je bila odločilni korak pri oblikovanju svetovnega standarda za urejanje varnega pretoka podatkov ter pomemben sestavni del prava EU na področju zasebnosti in človekovih pravic.

Danes kot predsednica, kolikor mi dopušča čas, spremljam razprave o tem, kaj bodo nove in nastajajoče digitalne tehnologije, predvsem umetna inteligenca, pomenile za Listino EU o temeljnih pravicah in nacionalne listine o pravicah. Obstoječi sistemi umetne inteligence vzbujajo resnične pomisleke glede pristranskosti, zasebnosti in pravic intelektualne lastnine. Skrbi me, da bi algoritmi odločanja lahko uporabljali pristranske podatke.

Umetna inteligenca se uporablja za nezakonite dejavnosti, za nezakonit nadzor ali v oboroženih spopadih ali za širjenje zavajajočih informacij in dezinformacij po spletu. To je še toliko bolj aktualno, ker bo prihodnje leto potekalo več ključnih volitev, med drugim v ZDA, Združenem kraljestvu, EU, Indiji in Mehiki.

Mednarodna skupnost se mora bolj osredotočiti na razumevanje posledic vpletenosti umetne inteligence na vseh področjih življenja. Od gospodarstva do izobraževanja, od odločanja o tem, kdo bo dobil posojilo, do pisanja esejev.

V Sloveniji verjamemo, da je najpomembnejši odgovoren razvoj tehnologij umetne inteligence, usmerjen k človeku in človekovim pravicam. Držati se moramo etičnih načel, ki dajejo prednost preglednosti, pravičnosti, in kot že poudarjeno – varstvu človekovih pravic. Zakon EU o umetni inteligenci, o katerem zdaj razpravljajo institucije EU, naj bi bil prvi celoviti zakon o umetni inteligenci na svetu.

Umetna inteligenca bo najverjetneje spremenila ravnovesje v družbi, med državami in med podjetji, ki poganjajo te nove tehnologije, zato pozdravljam izmenjavo stališč in strokovnega znanja ter izkušenj in mnenj o teh zahtevnih vprašanjih.

Gospe in gospodje,

morda nepoznavalcem povezava med pravom in umetnostjo ni očitna, vendar vemo, da je ena od lastnosti dobrega pravnika zgovornost.

Zato ne preseneča, da je toliko pravnikov tudi pisateljev. Najuglednejši slovenski pesnik France Prešeren, avtor besedila naše državne himne, je bil pravnik. Slovenski pisatelji so bili – in še vedno so – v precejšnjem deležu odvetniki, sodniki in notarji. Zato ni čudno, da so mnogi pravniki poznavalci umetnosti.

Javne prostore bi morala krasiti umetnost, vendar je le redko tako odlična, kot jo lahko vidimo tukaj, na Sodišču Evropske unije. Deloma zato, ker si vse države prizadevajo, da bi bile zastopane z najboljšim, kar lahko ponudijo, v veliki meri pa tudi zaradi neposrednega sodelovanja sodnikov Sodišča in skrbnega izbirnega postopka. Rada bi se zahvalila trem sodnikom iz Slovenije, dr. Marku Ilešiču, dr. Maji Brkan in dr. Damjanu Kukovcu za njihov prispevek pri izboru in predstavitvi umetniških del, ki si jih danes ogledujemo.

Zahvaljujem se tudi direktorici Narodne galerije Slovenije dr. Barbari Jaki, ki je umetniška dela predstavila. Slike Tuga Šušnika so zagotovo tako izrazne, da bi bil z njimi obogaten vsak javni prostor v Sloveniji. A naj povem še nekaj besed o kipu lipicanca Janeza Boljke, saj ima tako simbolni kot osebni pomen.

Ko smo v začetku letošnjega leta razpravljali o tem, kaj bi bila dodatna umetnina posebnega pomena, ki bi krasila Sodišče, je iz sodelovanja Narodne galerije, urada predsednice in Sodišča izšel predlog, da bi bil za Sodišče zelo primeren enak kip lipicanca, kot je tisti, ki krasi počivalnik osrednjega stopnišča Predsedniške palače v Ljubljani.

Bila pa je ovira: izdelani so bili le štirje odlitki, odlitek v Predsedniški palači pa je edini v javni zbirki. Po krajšem raziskovanju je moj mož našel en odlitek v eni največjih slovenskih zasebnih zbirk, ki je v lasti banke NLB. Hvaležna sem, da je uprava takoj odobrila izposojlo njihovega lipicanca.

Poleg tega, da smo s pobratenjem uradov Sodišča Evropske unije z Uradom predsednice Republike Slovenije izkazali spoštovanje, ima to še en simbolni pomen.

Kip predstavlja čudovitega konja pasme, ki jo je mogoče občudovati na več mestih v Evropi. Eno od njih je Lipica v Sloveniji, od koder izvira pasma lipicanec. Občudujemo lahko fotografije čudovitih živali, videli pa boste tudi fotografije kipa v Predsedniški palači in tega kipa pred začetkom poti iz Lipice v Luksemburg. V Lipici je bil na zelo pomemben dan. Na dan, ko je bilo vročeno Unescovo potrdilo o vpisu tradicije reje lipicanskih konj na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva.

Veličastnost tega certifikata je, da je podeljen kobilarnam v osmih evropskih državah! To je rezultat skupne vloge Avstrije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Italije, Madžarske, Romunije, Slovaške in Slovenije. Poleg tega, da kipec predstavlja kulturno dediščino vsake od teh držav, simbolizira tudi evropsko enotnost, ki presega meje, tako kot odločitev držav EU, da izvajanje pravosodja zaupajo tej ugledni instituciji.

Dovolite mi, da malo razkrijem, kakšen pomen ima kip lipicanca zame osebno. Na dan inauguracije lani me je v predsedniški pisarni pričakal kipec sove, ki ga je izdelal isti avtor. To je bilo darilo mojega moža in od takrat je na moji mizi. Kot simbol mojega pravniškega poklica. In kot vsesplošni simbol modrosti in znanja, ki domujeta tudi v tej ugledni instituciji.

Hvala vsem. Sodišču in vsem, ki so prispevali k današnjemu dogodku.